

вміння здійснювати спілкування на високому культурному рівні. Ці якості повинні діагностуватися та розвиватися (коригуватися) на спеціальних заходах з підвищення кваліфікації.

Не меншу важливість при здійсненні процесу прийняття управлінського рішення в органі влади повинна мати його етичність. Цей показник погано формалізується, його практично неможливо продіагностувати та скоригувати. Тим не менше етичність є необхідною запорукою якості державноуправлінського рішення.

Усе зазначене дозволяє визнати професіоналізацію однією з технологій прийняття управлінського рішення в органі влади. Вдосконалення особистісних якостей учасників цього процесу забезпечує підвищення якості рішень та гарантує успішну діяльність органу влади. Діагностика та корекція цих якостей дозволяють забезпечити покращання персоналу органу влади. Усе це разом забезпечує якість та ефективність управлінського рішення.

Список використаних джерел *

1. Бондаренко С. М. Сутність і чинники професіоналізації державних службовців // Державне управління та місцеве самоврядування: тези ІХ Міжнар. наук. конгресу, 26–27 берез. 2012 р. Харків: Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2012. С. 211–212.
2. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: монографія. Київ: Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
3. Лукичева Л. И. Условия и факторы качества управленческих решений. URL: <http://www.elitarium.ru>.
4. Титова Н. Л., Балаева О. Н. Совершенствование процессов разработки и принятия управленческих решений в высших учебных заведениях: схема исследования // Университетское управление. 2014. № 5/6 (33). С. 143–151.
5. Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3723-XII “Про державну службу” // ВВР України. 1993. № 52. С. 490.
6. Макаренко М. М. Характеристика вимог, які висуваються до управлінських рішень органів Державної податкової служби України // Форум права. 2009. № 1. С. 350–356.

* Список побудовано в порядку посилань.

Надійшла до редколегії 15.02.2018 р.

УДК 351

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КОНЦЕСІЙНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Киртока М. П.,

аспірант кафедри державознавства і права,

Одеський регіональний інститут державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України,

завідувач сектора правового забезпечення відділу документально-кадрового забезпечення

департаменту економічного розвитку Одеської міської ради,

м. Одеса

Зроблено порівняльний аналіз чинного концесійного законодавства та законопроекту щодо проблем, пов'язаних з урегулюванням процедури надання земельної ділянки для реалізації проектів, здійснюваних на умовах концесії.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, концесія, концесійне землекористування, концесійний договір, оренда землі, договір про делегування функцій “замовника будівництва”.

© Киртока М. П., 2018

Kyrtoka M. P.,

*Postgraduate Student of State Studies and Law Department, ORIPA NAPA,
Head of the Legal Support Section of the Documentary-Human Resources Department of Economic
Development of the Odesa City Council, Odesa*

PROBLEMS AND PROSPECTS OF CONCESSION LAND USE

The article provides a comparative analysis of the current concessional legislation and the draft law on existing problems related to the settlement of the procedure for granting a land plot for the implementation of projects under concession conditions.

Key words: public-private partnership, concession, concession land use, concession agreement, lease of land, contract on delegation of functions of "customer of construction".

Недостатнє державне фінансування об'єктів державної власності та їхня збитковість обмежують публічний потенціал для розвитку та модернізації інфраструктури країни, а недосконала правова база посилила політичну рішучість упроваджувати ефективні механізми залучення приватного сектора та інвестицій до країни.

Тому вже в червні 2016 р. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (Мінекономрозвитку) інформувало про оголошення Європейським банком реконструкції та розвитку тендера для залучення консультанта в межах надання технічної допомоги для розроблення сучасної концепції державно-приватного партнерства (ДПП) та концесії шляхом удосконалення чинного законодавства України та створення нового Закону про концесії. Основною метою запропонованого технічного завдання стало розроблення політики і юридичних умов ДПП та концесії в Україні для посилення участі приватного сектора в інфраструктурних проектах. Передбачалося, що робота повинна базуватися на сучасних тенденціях ДПП і найкращих міжнародних практиках, а також експертній думці місцевих особливостей, включаючи чинне законодавство України [4].

Незважаючи на те, що, за даними Кабінету Міністрів України, підготовка і презентація проекту Закону України "Про концесії" планувалась на 2016 р., офіційне обговорення його стало можливим лише 8 вересня 2017 р. [11].

Сам текст проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання концесійної діяльності для залучення приватного сектора до реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства, у тому числі концесії, з метою модернізації інфраструктури" (далі – законопроект) разом із пояснювальною запискою та аналізом регуляторного впливу опубліковано на офіційному сайті Мінекономрозвитку лише 5 січня 2018 р. [7].

За інформацією, що міститься в пояснювальній записці до законопроекту, останній передбачає:

- систематизацію чинних законів України, що регулюють здійснення концесійної діяльності, а саме законів України: "Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг", "Про особливості оренди чи концесії об'єктів паливно-енергетичного комплексу, що перебувають у державній власності", "Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення, що перебувають у комунальній власності";

- гармонізацію законодавства про концесії із законодавством про ДПП;
- усунення неточностей та правових колізій, що були виявлені під час практичного застосування чинних законів України у сферах ДПП та концесій.

Питанням державного регулювання концесійних відносин приділяли увагу такі вітчизняні вчені та дослідники, як О. Ковальова [3], О. Ольшанський [5], І. Сай [10].

Мета статті – проаналізувати чинне та перспективне законодавство щодо вирішення проблеми концесійного землекористування, яка постає на шляху успішної реалізації масштабних інфраструктурних проектів (у транспортній, енергетичній, соціальній та інших сферах) та надання якісних суспільно значущих послуг населенню на засадах ДПП, зокрема у формі концесії.

З огляду на важливість та актуальність прийняття зазначеного законопроекту варто звернути увагу, що він не передбачає прийняття нового закону, а викладає Закон України “Про концесії” в новій редакції, зокрема передбачивши спрощення процедур виділення земельних ділянок для проектів ДПП у формі концесії, та вносить зміни до понад 30 законодавчих актів України з метою приведення їх у відповідність до положень законопроекту та усунення бар’єрів для реалізації концесійних проектів.

Відповідно до ч. 6 ст. 3 Закону України “Про концесії”, у разі розміщення об’єкта концесії на земельній ділянці державної або комунальної власності, повноваження щодо розпорядження якою здійснює концесіодавець, така земельна ділянка надається в оренду концесіонеру разом з об’єктом концесії на строк дії концесійного договору відповідно до Земельного кодексу України та Закону України “Про оренду землі” [8].

Ст. 94 Земельного кодексу України (далі – ЗКУ) визначено, що для здійснення концесійної діяльності концесіонеру надаються в оренду земельні ділянки в порядку, встановленому цим Кодексом, а види господарської діяльності, для яких можуть надаватися земельні ділянки в концесію, визначаються законом [2].

Законопроектом передбачається виключення згаданої статті ЗКУ.

У ст. 1 Закону України “Про оренду землі” визначено оренду землі як засноване на договорі строкове платне володіння й користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для проведення підприємницької та інших видів діяльності [9].

Згідно зі ст. 1 Закону України “Про концесії”, концесія – надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб’єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об’єкта концесії (строкове платне володіння), за умови взяття суб’єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов’язань зі створення (будівництва) та (або) управління (експлуатації) об’єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику [8].

Тобто фактично поняття концесії, на перший погляд, цілком збігається з наведеним визначенням оренди землі, оскільки це дійсно строкове платне володіння й користування засноване на договорі.

Та насправді відносини, пов’язані з концесійним землекористуванням, відрізняються від орендного використання земельних ресурсів. По-перше, концесіодавцем може виступати уповноважений орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, а отже, земельна ділянка, на якій передбачається реалізація концесійного проекту, є об’єктом права державної або комунальної власності. По-друге, концесіонером може бути лише суб’єкт підприємницької діяльності, тому земельна ділянка на умовах концесії на-

дається виключно для здійснення підприємницької діяльності, проте не в класичному її вигляді, для одержання прибутку, а з метою задоволення громадських потреб [1].

Відповідно до чч. 2 і 3 ст. 124 ЗКУ, передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється за результатами проведення земельних торгів, крім випадків, встановлених чч. 2 і 3 ст. 134 цього Кодексу [2].

Передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, громадянам, юридичним особам, визначеним чч. 2 і 3 ст. 134 ЗКУ, здійснюється в порядку, встановленому ст. 123 цього Кодексу. На жаль, у переліку таких, що не підлягають продажу на конкурентних засадах (земельних торгах), земельних ділянок державної чи комунальної власності або прав на них, зазначених у ч. 2 ст. 134 ЗКУ, випадки концесійного землекористування не зазначено.

Водночас, відповідно до ст. 123 ЗКУ, надання в користування земельної ділянки в інших, ніж передбачені цим Кодексом, випадках здійснюється на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості). У такому разі розроблення такої документації здійснюється на підставі дозволу, наданого Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування відповідно до повноважень, визначених ст. 122 ЗКУ, крім випадків, коли особа, зацікавлена в одержанні земельної ділянки в користування, набуває право заповіти розроблення такої документації без надання такого дозволу [2].

Згаданий абзац шостий ч. 1 ст. 123 ЗКУ в законопроекті доповнюється посиланням про виключення стосовно випадку оформлення державним партнером, концесіодавцем земельних ділянок для цілей здійснення державно-приватного партнерства, зокрема реалізації проекту, що здійснюється на умовах концесії, а також конкретизує, що з клопотанням про надання дозволу на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки може звернутись особа, яка є державним партнером (концесіодавцем) відповідно до законів України “Про державно-приватне партнерство”, “Про концесії” та зацікавлена у відведенні земельних ділянок для здійснення державно-приватного партнерства, у т. ч. реалізації проекту, що здійснюється на умовах концесії, або уповноважена ним особа. До такого клопотання має додаватися копія рішення про доцільність здійснення державно-приватного партнерства, зокрема у формі концесії (розділ 4 законопроекту) [7].

Зазначена зміна важлива з огляду на те, що можливість такого звернення концесіодавцем суперечить нормам чинного ЗКУ, оскільки відповідне клопотання може подавати виключно особа, зацікавлена в одержанні в користування земельної ділянки із земель державної або комунальної власності за проектом землеустрою щодо її відведення.

Ст. 628 Цивільного кодексу (ЦК) України передбачено, що зміст договору становлять умови (пункти), визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, що є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства. Відповідно до ст. 638 ЦК України, істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або такі, що є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї зі сторін має бути досягнуто згоди [12].

Згідно з ч. 1 ст. 10 Закону України “Про концесії” до істотних умов концесійного договору належать умови надання земельної ділянки, якщо вона необхідна для здійснення концесійної діяльності. При цьому концесійний договір укладається за результатами концесійного конкурсу, проведеного в порядку, передбаченому в Законі України “Про концесії” та окремих постановках Кабінету Міністрів України, таких як “Про затвердження Положення про проведення концесійного конкурсу та укладення концесійних договорів на об’єкти права державної чи комунальної власності, які надаються в концесію” чи “Про затвердження Порядку проведення концесійного конкурсу на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг” [8].

У законопроекті однією з істотних умов концесійного договору також передбачено “порядок забезпечення земельними ділянками, необхідними для концесії” (абзац сьомий ч. 1 ст. 27 розділу 1 законопроекту) [7].

При цьому законопроект розширяє гарантії для концесіонера. У разі якщо протягом дев’яти місяців з дати укладення концесійного договору концесіонер не набуде права користування земельною ділянкою, необхідною для реалізації проекту, що здійснюється на умовах концесії, або з концесіонером не буде укладено договір про делегування функцій “замовника будівництва” (у разі концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг), що призведе до неможливості виконання концесіонером зобов’язань за концесійним договором, концесіонер має право на одностороннє розірвання концесійного договору (ч. 7 ст. 33 розділу 1 законопроекту) [Там само].

Таким чином, єдина особа, до якої в концесіонера можуть бути претензії, – концесіодавець, єдина можлива санкція – одностороннє розірвання договору. Ситуацію порівняно з чинним законодавством не вирішено, принаймні щодо об’єктів державної форми власності.

Отже, якщо потенційними концесіодавцями виступатимуть центральні органи виконавчої влади, то реалізації концесійного землекористування перешкоджатиме той факт, що вони не вповноважені здійснювати розпорядження земельними ділянками, а ті органи публічної влади, що мають достатній обсяг прав та обов’язків, фактично та юридично не залучено у процедуру передачі об’єкта в концесію [6]. Тому законопроект містить відповідну зобов’язальну норму щодо органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які відповідно до ЗКУ наділено повноваженнями з передачі земельних ділянок у користування, і вони мають передати в користування концесіонеру земельну ділянку (ділянки), визначену концесійним договором (ч. 4 ст. 33 розділу 1 законопроекту) [7].

Законопроектом також передбачено деякі особливості реалізації проекту, що здійснюється на умовах концесії, щодо будівництва та експлуатації автомобільних доріг.

Зокрема, підприємство, установа або організація, що є землекористувачем та, відповідно, замовником будівництва автомобільної дороги, зобов’язане укласти з концесіонером договір про делегування функцій замовника будівництва одночасно з укладенням концесійного договору. Договір про делегування функцій “замовника будівництва” повинен визначати права, обов’язки та відповідальність концесіонера у зв’язку зі здійсненням ним функцій “замовника будівництва” від імені та в інтересах відповідного землекористувача відповідно до містобудівного законодавства та компенсації сплати землекористувачеві земельного податку (ч. 1 ст. 42 розділу 1 законопроекту) [7]. Визначення такого договору планується передбачити в

Законі України “Про регулювання містобудівної діяльності”, а саме: це договір, відповідно до умов якого замовник передає інвестору, приватному партнеру, концесіонеру або іншій особі права на здійснення проекту будівництва, включно з, але не обмежуючись правом на отримання дозвільних документів на будівництво від імені та в інтересах замовника, права на укладення від власного імені договорів генерального підряду на будівництво, на розроблення проектно-кошторисної документації (розділ 23 законопроекту) [7].

Законопроект, зокрема в новій редакції Закону України “Про концесії”, передбачає окрему норму, присвячену містобудівній документації (ст. 32 розділу 1 законопроекту), при цьому в Законі України “Про регулювання містобудівної діяльності” з’явиться відсилна норма до Закону України “Про концесії” [Там само].

У разі необхідності розроблення детального плану території для цілей реалізації проекту, що здійснюється на умовах концесії, забезпечити розроблення та затвердження відповідного детального плану територій є зобов’язаним концесіодавець.

Фінансування таких робіт може здійснюватися за рахунок коштів державного, місцевого бюджетів, бюджету Автономної Республіки Крим або коштів підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління концесіодавця, або за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

Витрати на розроблення детального плану території відшкодовуються концесіонером відповідно до умов концесійного договору.

Детальний план території, розроблений з метою виконання концесійного договору, не потребує його затвердження будь-якою особою, окрім концесіодавця, відповідно до порядку, визначеного в концесійному договорі, та не підлягає затвердженню відповідно до порядку та вимог, визначених Законом України “Про регулювання містобудівної діяльності”, за умови, якщо детальний план території не суперечить генеральному плану населеного пункту. Затвердження детального плану територій концесіодавцем створює достатні правові підстави для видачі містобудівних умов та обмежень забудови.

З огляду на вищевикладене можна дійти деяких висновків щодо проблем, які існують на даний момент у чинному земельному законодавстві, та часткового вирішення їх у проекті Закону України “Про концесії” щодо оформлення земельних ділянок, необхідних для здійснення проектів на умовах концесії.

Отже, як у чинному, так і в перспективному законодавстві України до кінця не вирішено питання про надання концесіонерові в користування на умовах оренди земельних ділянок, необхідних для реалізації проекту, здійснюване на умовах концесії, зокрема і тих, на яких розміщено об’єкти концесії та/або які є необхідними для створення об’єкта концесії. Наприклад, у тому разі, якщо концесіодавцем виступає центральний орган виконавчої влади, а найчастіше саме вони ініціюють залучення інвестицій у масштабні інфраструктурні проекти, такі як морські порти, аеропорти, автомобільні дороги тощо.

Варто звернути увагу на те, що таких концесіодавців не наділено зараз та в перспективному законодавстві повноваженнями розпоряджатися земельними ділянками, що, у свою чергу, суттєво перешкоджає успішному та швидкому початку реалізації концесійного проекту. Проте законопроектом передбачена деяка гарантія, що стосується концесійного землекористування

в частині розмежування повноважень, а саме норма, що зобов'язує органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, які відповідно до ЗКУ наділено повноваженнями з передачі земельних ділянок у користування, передати в користування концесіонеру земельну ділянку (ділянки), визначену концесійним договором. Крім того, положення законопроекту надають можливість концесіонерові розірвати концесійний договір, у разі якщо протягом дев'яти місяців із дати укладення концесійного договору концесіонер не набуде права користування земельною ділянкою, необхідною для реалізації проекту, що здійснюється на умовах концесії, або з концесіонером не буде укладено договір про делегування функцій “замовника будівництва”. Наскільки ця норма буде дієва в майбутньому – покаже час, з огляду ще й на те, що законопроект не зареєстрований Верховною Радою України, опублікований для подальшого обговорення та потребує погодження з понад сімома міністерствами, Антимонопольним комітетом України, Фондом державного майна України, Державною службою України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державною фіскальною службою України, Державним агентством автомобільних доріг України.

Також необхідно зауважити, що чинний Закон України “Про концесії” та проект закону в новій редакції відносять порядок забезпечення земельними ділянками, необхідними для концесії, до істотних умов концесійного договору, при цьому сам процес оформлення земельних ділянок має розпочинатись задовго до його укладання, під час прийняття рішення про доцільність здійснення концесії на етапі проведення аналізу здійснення державно-приватного партнерства, порядок здійснення якого для реалізації концесійних проектів деталізується саме в законопроекті. Цілком очевидно, що ці питання повинно вирішувати не після укладення концесійного договору, а на етапі підготовки до конкурсу, а запропонована схема не вирішує проблему, а ще більш її поглиблює.

Отже, законопроект пропонує вирішувати земельні питання одночасно у двох площинах – на рівні законодавства та безпосередньо в договорі, у результаті чого виникає неузгодженість як у повноваженнях публічних партнерів, так і в строках їхнього виконання, що залишає значні ризики для успішної реалізації концесійного проекту. Тож, незважаючи на таку компетентну, кропітку та довгострокову працю над розробленням законопроекту, що аналізується, певні питання залишаються недостатньо адаптованими до українських реалій та потребують подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Вільник О. М. Господарське право України: курс лекц. К., 2005. С. 207.
2. Земельний кодекс України // ВВР України. 2002. № 3. Ст. 27.
3. Ковалева Е. Н. Государственно-частное партнерство в сфере инфраструктурных проектов: проблемы и перспективы развития // Економіка. Реалії часу. Одеса: ОНПУ. 2013. № 2 (7). С. 187–194.
4. Новий єдиний проект закону про концесії планується презентувати вже у 2016 році – стартував тендер на вибір консультанта / Кабінет Міністрів України // Уряд. портал. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/249089928>.
5. Ольшанський О. В., Сердюкова О. Є. Правові засади регулювання концесійної діяльності в Україні: основні проблеми // Публічне управління: теорія та практика. 2011. № 2 (6). С. 221–226.
6. Підгайний А., Шарапа М, Юрець О. Коментарі до проекту Закону “Про концесії” // Офіц. веб-сайт юрид. фірми AGRECA. 2017. URL: <http://agrecua.com/komentari-do-proektu-zakonu-pro-kontsesiyi>.

7. Проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання концесійної діяльності для залучення приватного сектора до реалізації проєктів на умовах державно-приватного партнерства, у тому числі концесії, з метою модернізації інфраструктури" // Офіц. веб-сайт Мінекономрозвитку. 2018. URL: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b4c3a3d2-99c0-4e7a-9b2f-78a7290779c5&title=ProektZakonuUkraini-proVnesenniaZminDoDeiakikhZakonodavchikhAktivUkrainiSchodoRegulivanniaKontsesiinoiDialnostiDliaZaluchenniaPrivatnogoSektoruDoRealizatsiiProektivNaUmovakhDerzhavnoprivatnoGoPartnerstva-UTomuChisliKontsesii-ZMetoiuModernizatsiiInfrastrukturi->

8. Про концесії: Закон України / Верховна Рада України // ВВР України. 1999. № 12. Ст. 372.

9. Про оренду землі: Закон України / Верховна Рада України // ВВР України. 1998. № 46. Ст. 280.

10. Сай І. А. Концесія як шлях збереження власності держави та територіальної громади // Держава та регіони. Серія "Державне управління". 2012. Вип. 2. С. 43–46.

11. Степан Кубів презентував новий законопроект про концесію / Кабінет Міністрів України // Уряд. портал. 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250252943>.

12. Цивільний кодекс України // ВВР України. 2003. № 40. Ст. 356.

Надійшла до редколегії 30.01.2018 р.

УДК 351

ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ ТА ПОНЯТІЙНИЙ АНАЛІЗ

Лях Ю. І.,

*аспірант кафедри менеджменту і адміністрування,
Харківський національний університету міського господарства імені О. М. Бекетова,
м. Харків*

Розкрито основні теоретичні засади публічного адміністрування. Досліджено історичні етапи становлення й розвитку публічного адміністрування. Показано, що публічне адміністрування, як система державного управління в Україні, потребує реформування в умовах розвитку ринкової економіки та демократизації.

Ключові слова: публічне адміністрування, публічність, демократизація, суспільство, влада, держава.

Liakh Y. I.,

*Postgraduate Student of Management and Administration Department,
O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv*

ESTABLISHMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE: HISTORICAL AND CONCEPTUAL ANALYSIS

The article exposes basic theoretical principles of public administration. The historical stages of establishment and development of public administration are investigated. It is shown that public administration as a system of state management in Ukraine needs reforming in the view of market economy and democratization development.

Key words: public administration, publicity, democratization, society, power, state.

В умовах глобалізації світового співтовариства публічне адміністрування потребує особливого розгляду, тому що відіграє велику роль у забезпеченні життєдіяльності суспільства та його взаємодії з владою. У сучасному світі, коли змінюється устрій держав, удосконалюються ринково-економічні процеси, Україна також намагається відповідати сучасним викликам і про-

© Лях Ю. І., 2018